

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Аерокосмічний факультет

Кафедра загальної та прикладної фізики

УЗГОДЖЕНО

Декан ФКНТ

Сергій ГНАТЮК

«23» 02 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОШУХІН

«26» 02 2024 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Фізика»Освітньо-професійна
програма:

Галузь знань:

Спеціальність:

12

122

«Аналітика даних та штучний інтелект»

«Інформаційні технології»

«Комп'ютерні науки»

Форма навчання	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Лекції	Практ. заняття	Лабор. заняття	Самост. робота	ДЗ/РГР/К.р.	Форма семестрового контролю
Денна	2, 3	195/6,5	51	17	34	93	ДЗ (1) – 2 с ДЗ (1) – 3 с	Диф. залік – 2 с Екзамен – 3 с
Заочна	–	–	–	–	–	–	–	–

Індекс: РБ - 4 - 122 - 3 / 23 – 2.1.6

СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Фізика»

Шифр
документа

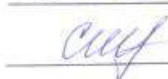
СМЯ НАУ
РП 07.01.04-01-2024

стор. 2 з 18

Робочу програму навчальної дисципліни «Фізика» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Аналітика даних та штучний інтелект», навчальних і робочих навчальних планів № НБ - 4 - 122 - 3 / 23 і № РБ - 4 - 122 - 3 / 23 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили:

професор кафедри загальної та прикладної фізики Аркадій ПОЛЩУК

доцент кафедри загальної та прикладної фізики Тетяна САКУН

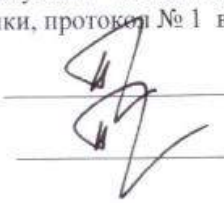
Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри загальної та прикладної фізики, протокол № 11 від 22.12.2023 р.

Завідувач кафедри

 Аркадій ПОЛЩУК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Аналітика даних та штучний інтелект», спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» – кафедри прикладної математики, протокол № 1 від 17.01.2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми

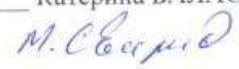
 Пилип ПРИСТАВКА

Завідувач кафедри

 Пилип ПРИСТАВКА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Аерокосмічного факультету, протокол № 5 від «26» 01 2024 р.

 Голова НМРР

 Катерина БАЛАСОВА
 М. С. Свирід

Рівень документа – 36

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 3 з 18	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1 Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.....	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.....	4
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	5
2.3. Тематичний план	11
2.4 Домашнє завдання	13
2.5 Перелік питань для підготовки до екзамену ...	13
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	13
3.1. Методи навчання	13
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	14
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	14
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	15

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 4 з 18	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни « Фізика» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 №249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі інформаційних технологій.

Метою навчальної дисципліни є вивчення основних фізичних явищ та ідей; оволодіння фундаментальними поняттями, законами і теоріями класичної і сучасної фізики, а також методами фізичного дослідження та ознайомлення з сучасною експериментальною фізичною апаратурою. Формування навичок проведення фізичного експерименту та наукового світогляду і сучасного фізичного мислення; опанування способами і методами розв'язання конкретних задач з різних розділів фізики; формування вміння виділяти конкретний фізичний зміст у прикладних задачах майбутньої спеціальності задля розвитку фахових, соціальних, комунікативних, інформаційних компетенцій, формування прагнення до саморозвитку та самоосвіти, потреби та готовності до постійного навчання у професійному відношенні, до раціональної продуктивної, творчої діяльності

Завданнями навчальної дисципліни є:

- опанування способами та методами фізичного дослідження;
- формування наукового світогляду, сучасного фізичного мислення;
- вміння виділяти конкретний фізичний зміст у прикладних задачах майбутньої спеціальності;
- розвиток фахових, соціальних, комунікативних, інформаційних компетенцій;
- формування прагнення, потреби та готовності до саморозвитку та самоосвіти, до постійного навчання у професійному полі, до раціональної продуктивної, творчої діяльності.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

- застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній галузі комп'ютерних наук (ПРН01);
- використовувати сучасний математичний апарат неперервного та дискретного аналізу, лінійної алгебри, аналітичної геометрії в професійній діяльності для розв'язання задач теоретичного та прикладного характеру в процесі проєктування та реалізації об'єктів інформатизації (ПРН02).

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей**:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК02);
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК04);
- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК06);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК07);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК10);

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024 стор. 5 з 18

- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК11);
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (ЗК12);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (ЗК13);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК14);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу й суспільство та у розвитку суспільства, техніки й технологій (ЗК15);
- здатність до математичного формулювання та досліджування неперервних та дискретних математичних моделей, обґрунтування вибору методів і підходів для розв'язування теоретичних і прикладних задач у галузі комп'ютерних наук, аналізу та інтерпретування (ФК01);
- здатність використовувати сучасні методи математичного моделювання об'єктів, процесів і явищ, розробляти моделі й алгоритми чисельного розв'язування задач математичного моделювання, враховувати похибки наближеного чисельного розв'язування професійних задач (ФК04).

1.4. Міждисциплінарні зв'язки

Навчальна дисципліна «Фізика» є фундаментом, на якому базується вивчення всіх інших спеціальних дисциплін. В курсі фізики особлива увага приділяється поясненню фізичної суті явищ, що вивчаються, знайомству з поняттями, моделями і законами для того, щоб в подальшому на основі отриманих знань можна було вирішувати різноманітні прикладні задачі.

Навчальна дисципліна «Фізика» базується на знаннях дисциплін: «Математичний аналіз», «Алгебра та геометрія» та є основою для вивчення таких дисциплін: «Математична статистика», «Аналіз даних», «Цифрова обробка зображень».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 4 навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля № 1 «Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка»;
- навчального модуля № 2 «Електрика і магнетизм»;
- навчального модуля № 3 «Коливання та хвилі. Оптика»;
- навчального модуля № 4 «Квантова, атомна та ядерна фізика. Елементи фізики твердого тіла», кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль №1 «Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка»

Інтегровані вимоги до модуля №1. У результаті вивчення матеріалу модуля студенти мають *знати*: основні фізичні явища, закони й теорії класичної і сучасної фізики та сфери її практичного застосування, кінематичні та динамічні характеристики поступального та обертового рухів, закони збереження в механіці, основні поняття статистичної фізики і термодинаміки, закони термодинаміки і їх застосування для ізопроектів, конструкцію, принцип дії і ККД теплових двигунів.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 6 з 18	

Студенти повинні **вміти**: застосовувати фізичні закони для розв'язування практичних задач, виконувати фізичні вимірювання та оцінювати відповідні похибки, за допомогою певних методик.

Тема 1. Вступ до курсу фізики. Кінематика матеріальної точки.

Що таке фізика? Роль фізики в житті суспільства. Базові поняття і концепції фізики. Структура сучасної фізики. Класифікація законів фізики. Фізичні моделі.

Кінематика. Кінематичні характеристики: матеріальна точка; система відліку; радіус-вектор; рівняння руху; траєкторія; рівняння траєкторії; швидкість; прискорення.

Тема 2. Кінематика абсолютно твердого тіла.

Поступальний рух. Обертальний рух. Кінематичні характеристики обертального руху: кут повороту; кутове переміщення; рівняння руху; кутова швидкість; частота; період; кутове прискорення. Зв'язок лінійних і кутових кінематичних характеристик.

Тема 3. Динаміка.

Динаміка матеріальної точки. Перший закон Ньютона, інерціальні системи відліку, маса. Другий закон Ньютона, імпульс, сила. Третій закон Ньютона.

Динаміка твердого тіла.

Динаміка обертального руху. Момент сили. Момент імпульсу. Момент інерції. Теорема Штейнера. Другий закон динаміки для обертального руху.

Тема 4. Інерціальні та неінерціальні системи відліку.

Перетворення Галілея. Механічний принцип відносності.

Неінерціальні системи відліку. Сили інерції та їх особливості. Сили інерції в системі відліку, що обертається. Відцентрова сила інерції. Сила інерції Коріоліса.

Тема 5. Релятивістська механіка.

Постулати спеціальної теорії відносності Ейнштейна. Перетворення Лоренца. Поняття одночасності. Відносність довжин і проміжків часу. Релятивістський закон додавання швидкостей. Елементи релятивістської динаміки. Взаємозв'язок маси та енергії.

Тема 6. Закони збереження

Закон збереження імпульсу. Центр мас. Абсолютно пружне та абсолютно непружне зіткнення. Реактивний рух. Рівняння Ціолковського. Закон збереження моменту імпульсу.

Кінетична енергія. Механічна робота. Потужність. Потенціальна енергія. Закон збереження механічної енергії. Неконсервативні сили. Дисипативні системи. Загальний закон збереження і перетворення енергії Релятивістські закони збереження.

Тема 7. Статистичний і термодинамічний метод. Статистичні розподіли

Предмет статистичної фізики й термодинаміки. Термодинамічна система. Термодинамічні параметри. Рівноважні стани й процеси. Розподіл Максвелла молекул газу за швидкостями теплового руху. Дослід Штерна. Барометрична формула. Розподіл Больцмана в потенціальному полі. Розподіл Максвелла–Больцмана. Поняття про розподіл Гіббса.

Тема 8. Молекулярно-кінетична теорія газів

Основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії ідеального газу. Внутрішня енергія. Число ступенів свободи молекули. Класична теорія теплоємності. Рівняння Майера. Поняття про квантування енергії обертання й коливання молекул.

Тема 9. Явища перенесення

Дифузія, теплопровідність та внутрішнє тертя в газі. Діаметр молекул. Середнє число зіткнень молекул. Елементарна теорія процесів переносу.

Тема 10. Перший закон термодинаміки. Політропні процеси

Теплота. Перший закон термодинаміки. Робота в термодинамічних процесах. Застосування першого закону термодинаміки до ізопроцесів. Рівняння політропного процесу.

Тема 11. Другий закон термодинаміки. Теплові машини. Ентропія.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 7 з 18	

Оборотні й необоротні процеси. Колові процеси. Теплові двигуни, холодильні машини та їх ефективність. Цикл Карно. Коефіцієнт корисної дії циклу Карно. Другий закон термодинаміки. Нерівність Клаузіуса. Ентропія. Закон зростання ентропії. Вільна та зв'язана енергія. Статистичний зміст другого закону термодинаміки.

Тема 12. Реальні гази. Фазові рівноваги і перетворення.

Відхилення від законів ідеального газу. Рівняння Ван-дер-Ваальса. Аналіз рівняння Ван-дер-Ваальса. Ізотерми реального газу. Критичний стан речовини. Метастабільні стани: пересичена пара, перегріта та розтягнута рідина. Умови рівноваги фаз. Фазові переходи першого і другого роду. Фазові діаграми. Рівняння Клапейрона – Клаузіуса.

Модуль № 2 «Електрика і магнетизм»

Інтегровані вимоги до модуля №2. У результаті вивчення матеріалу модуля студенти мають **знати:** визначення таких понять, як вектор напруженості електричного і магнітного поля, потенціал електричного поля, електроємність, сила струму, вектор густини сили струму, напруга, основні закони електромагнетизму, формулювання та застосування теореми Гаусса, законів повного струму та електромагнітної індукції.

Студенти повинні **вміти:** використовувати методи експериментальних і теоретичних досліджень електродинаміки, будувати графіки, використовувати здобуті знання для розв'язування практичних задач.

Тема 1. Статичне електричне поле.

Джерела **електричного** поля. Закон Кулона. Силкові характеристики поля: вектор поля, напруженість. Енергетичні характеристики поля: потенціальна енергія, потенціал. Зв'язок напруженості та потенціалу. Графічне зображення силового поля. Циркуляція вектора напруженості. Потік вектора напруженості. Теорема Гаусса.

Тема 2. Речовина в електричному полі. Властивості діелектриків, провідників, напівпровідників.

Діелектрики в електричному полі. Властивості діелектриків.

Провідники в електростатичному полі. Електрична ємність провідників. Взаємна ємність. Конденсатори.

Напівпровідники та їх властивості.

Тема 3. Енергетичні характеристики електростатичного поля.

Робота з переміщення заряду в полі. Взаємна енергія системи зарядів. Енергія зарядженого відокремленого провідника і конденсатора. Густина енергії електростатичного поля.

Тема 4. Постійний електричний струм.

Характеристики електричного струму: густина струму, сила струму.

Електропровідність металів.

Умови існування електричного струму.

Робота на неоднорідній ділянці. Закон Ома в інтегральній та диференціальній формі. Правила Кірхгофа. Закон Джоуля-Ленца в інтегральній та диференціальній формі. Потужність струму.

Тема 5. Статичне магнітне поле.

Характеристики магнітного поля. Закон Біо-Савара-Лапласа. Закон повного струму. Теорема Гаусса для магнітного поля.

Дія магнітного поля на електричний струм (одиничний заряд, провідник зі струмом, рамку зі струмом). Робота по переміщенню провідника зі струмом у магнітному полі.

Речовина в магнітному полі. Види намагнічування: діаманетики, парамагнетики, феромагнетики.

Тема 6. Динамічні поля.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 8 з 18	

Вихрове електричне поле. Електромагнітна індукція. Характеристики вихрового електричного поля. Індуктивність. Самоіндукція. Соленоїд.

Енергія магнітного поля.

Змінне в часі магнітне поле. Магнітоелектрична індукція.

Методологічні основи рівнянь Максвелла. Рівняння Максвелла в інтегральній і диференціальній формі. Окремі випадки рівнянь Максвелла.

Модуль №3 «Коливання та хвилі. Оптика»

Інтегровані вимоги до модуля №3. У результаті вивчення матеріалу модуля студенти мають **знати**: основні закони, що описують механічні і електромагнітні коливання та хвилі, основні характеристики, за допомогою яких можна описати коливальний і хвильові процеси, позитивний і негативний прояв виникнення коливань у техніці, властивості та характеристики електромагнітних хвиль оптичного діапазону, явища, що лежать в основі дії простих оптичних систем, які використовуються для різних методів теоретичного та експериментального дослідження.

Студенти повинні **вміти**: розв'язувати певні прикладні задачі на основі набутих знань, оцінювати результати хвильових характеристик, будувати графіки, визначати похибки фізичних вимірювань, на основі аналізу оптичних явищ за допомогою певних методик використовувати оптичні системи для контролю фізичних величин та оцінювати точність вимірів.

Тема 1. Вільні механічні коливання.

Вільні незгасаючі механічні коливання. Вільні загасаючі механічні коливання. Додавання коливань.

Тема 2. Вільні електромагнітні коливання.

Вільні незгасаючі електромагнітні коливання. Вільні загасаючі електромагнітні коливання. Характеристики загасання коливань.

Тема 3. Вимушені механічні та електромагнітні коливання.

Вимушені механічні та електромагнітні коливання. Автоколивання. Флатер крила.

Тема 4. Змінний струм.

Вимушені коливання сили струму. Закон Ома для змінного струму. Спади напруги на елементах кола змінного струму. Векторна діаграма для спадів напруги. Втрати в колі змінного струму. Потужність змінного струму. Трансформатори. Генератори та двигуни змінного струму. Скін-ефект.

Тема 5. Механічні хвилі.

Загальні положення. Характеристики монохроматичної хвилі. Рівняння плоскої хвилі. Рівняння сферичної хвилі. Хвильове рівняння. Фазова швидкість. Енергія пружної хвилі. Густина потоку енергії. Інтенсивність хвилі. Стояча хвиля, застосування. Звукові хвилі. Ефект Допплера, застосування.

Тема 6. Електромагнітні хвилі.

Хвильове рівняння. Характеристики електромагнітних хвиль. Енергія електромагнітної хвилі. Випромінювання електромагнітних хвиль.

Тема 7. Інтерференція світла.

Властивості світлових хвиль. Фазова та групові швидкості.

Явище інтерференції світла. Розрахунок картини від двох когерентних джерел. Методи утворення когерентних джерел світла. Практичне застосування інтерференції світла: кільця Ньютона, просвітлення оптики, інтерферометри.

Тема 8. Дифракція світла.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 9 з 18	

Принцип Гюйгенса-Френеля. Метод зон Френеля. Дифракція сферичних хвиль на круглому отворі. Дифракція сферичних хвиль на непрозорому диску. Дифракція плоских хвиль на щілині. Дифракційна решітка. Практичне застосування дифракції.

Тема 9. Поляризація світла.

Способи утворення поляризованого світла. Закон Брюстера. Властивості поляризованого світла. Закон Малюса. Штучна оптична анізотропія. Ефект Керра.

Модуль №4 «Квантова, атомна та ядерна фізика. Елементи фізики твердого тіла.»

Інтегровані вимоги до модуля №4. У результаті вивчення матеріалу модуля студенти мають **знати:** основні явища, що описують квантову природу випромінювання: фотоефект, тиск світла, ефект Комптона, межі застосування класичної та квантової механіки, хвильові рівняння для мікрочастинок та поняття “потенціальна яма”, “потенціальний бар’єр”, будову ядер та основні закони що описують ядерні реакції (реакції поділу та синтезу), закон радіоактивного розпаду, будову та утворення кристалічних ґраток твердих тіл, зонні схеми металів, напівпровідників, діелектриків.

Студенти повинні **вміти:** пояснювати квантову природу випромінювання, заповнення енергетичних станів атомів різних елементів, застосовувати теоретичні знання для пояснення спектрів різних атомів; аналізувати хід ядерних реакцій і записувати правила зміщення для них, пояснювати принцип дії ядерних та термоядерних реакторів, пояснювати роботу фотоелементів, напівпровідникових приладів.

Тема 1. Теплове випромінювання.

Теплове випромінювання. Абсолютно чорне тіло. Закони теплового випромінювання (закон Кірхгофа, Закон Стефана-Больцмана, перший закон Віна, другий закон Віна).

Теорія теплового випромінювання. «Ультрафіолетова катастрофа». Гіпотеза Планка. Формула Планка. Застосування законів теплового випромінювання.

Тема 2. Корпускулярно-хвильовий дуалізм світла та речовини.

Закони фотоелектричного ефекту. Теорія фотоелектричного ефекту. Дослідна перевірка рівняння Ейнштейна. Характеристики фотона. Практичне застосування фотоефекту. Тиск світла. Ефект Комптона.

Гіпотеза Де Бройля. Хвильова функція. Рівняння Шредінгера

Тема 3. Квантова теорія випромінювання.

Спектр атома водню. Теорія Бора для атома водню. Атом водню у квантовій механіці. Просторове квантування. Спін електрона. Принцип Паулі.

Спонтанне і вимушене випромінювання. Квантові генератори.

Тема 4. Ядро атома.

Склад і характеристики ядра. Властивості ядра. Ядерні сили. Енергія зв’язку. Будова ядра. Енергетичні рівні ядра.

Тема 5. Радіоактивний розпад. Ядерні реакції.

Радіоактивний розпад, закон радіоактивного розпаду. Альфа-розпад. Бета-розпад. Гамма-розпад.

Класифікація ядерних реакцій. Енергія ядерних реакцій. Реакція поділу. Реакція синтезу.

Тема 6. Елементарні частинки.

Види взаємодії. Закони збереження. Класифікації елементарних частинок. Будова елементарних частинок. Кварки.

Тема 7. Елементи фізики твердого тіла

Кристалічні і аморфні тіла. Види міжатомних зв’язків в кристалах. Експериментальні методи досліджень кристалів. Недосконалості і дефекти в кристалах. Точкові дефекти: вакансії, домішки проникнення і заміщення. Крайові і гвинтові дислокації. Рідкі кристали і їх властивості.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 10 з 18	

Відмінність класичних статистик від квантових. Квантові розподіли Фермі-Дірака і Бозе-Ейнштейна. Поняття про виродження системи частинок, які описуються квантовою статистикою. Фотонний і фононний газ. Теорії теплоємності кристалів Ейнштейна і Дебая. Теплопровідність кристалів.

Класична теорія електропровідності та її недоліки. Вироджений електронний газ Фермі в металі. Квантова теорія електропровідності. Надпровідність. Магнітні властивості надпровідників. Ефект Джозефсона.

Розщеплення енергетичних рівнів валентних електронів і утворення енергетичних зон в кристалах. Енергетичний спектр електронів в металах, напівпровідниках і діелектриках.

Власні напівпровідники. Статистика Фермі і концентрація зарядів у власному напівпровіднику. Механізм провідності. Електронні та "діркові" напівпровідники. Донорні та акцепторні домішки. Домішкова провідність напівпровідників. Температурна залежність провідності напівпровідників.

Контактна різниця потенціалів. Контакт електронного і діркового напівпровідників /р-п перехід/. Транзистори. Явища Зеебека, Пельтьє і Томсона. Фотоелектричні явища в напівпровідниках. Вентильний фотоефект.

Корпускулярно-хвильовий дуалізм матерії. Речовина і поле. Еволюція фізичної картини світу. Речовина при надвисокому тиску і температурі. Речовина в надсильному електромагнітному полі. Проблеми сучасної фізики і астрофізики.

2.3. Тематичний план

№ з/п	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)									
		Денна форма Навчання					Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Практ. заняття	Лаборат. заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	Лаборат. заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модуль №1 «Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка»											
1.1	Вступ до курсу фізики. Кінематика матеріальної точки.	2 семестр									
		4	2	–	–	2	–	–	–	–	–
1.2	Обчислення похибок фізичних величин. Визначення густини тіл правильної геометричної форми	4	–	–	2	2	–	–	–	–	–
1.3	Кінематика абсолютно твердого тіла.	6	2	2	–	2	–	–	–	–	–
1.4	Динаміка.	6	2	2	–	2	–	–	–	–	–
1.5	Динаміка обертального руху. Визначення моменту інерції за допомогою маятника Обербека	4	–	–	2	2	–	–	–	–	–
1.6	Інерціальні та неінерціальні системи відліку.Релятивістська механіка.	4	2	–	–	2	–	–	–	–	–
1.7	Закони збереження	6	2	2	–	2	–	–	–	–	–
1.8	Вивчення законів збереження при зіткненні куль	4	–	–	2	2	–	–	–	–	–
1.9	Статистичний і термодинамічний метод. Статистичні розподіли Молекулярно-кінетична теорія газів	6	2	2	–	2	–	–	–	–	–
1.10	Явища перенесення Перший закон термодинаміки. Політропні процеси	4	2	–	–	2	–	–	–	–	–
1.11	Визначення в'язкості рідини методом Стокса.	2	–	–	2	–	–	–	–	–	–
1.12	Другий закон термодинаміки. Теплові машини. Ентропія. Реальні гази. Фазові рівноваги і перетворення.	6	2 2	–	–	2	–	–	–	–	–
1.13	Визначення відношення питомих теплоємностей газів C_p/C_v	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
1.14	Виконання домашнього завдання №1	8	–	–	–	8	–	–	–	–	–
1.15	Модульна контрольна робота № 1	2	–	1	–	1	–	–	–	–	–
Усього за модулем №1		68	18	9	9	32	–	–	–	–	–

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 12 з 18	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модуль №2 «Електрика і магнетизм»											
2.1	Статичне електричне поле	9	$\frac{2}{2}$	2	—	3	—	—	—	—	—
2.2	Вимірювання електричних величин	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—
2.3	Речовина в електричному полі. Властивості діелектриків, провідників, напівпровідників.	4	2	—	—	2	—	—	—	—	—
2.4	Енергетичні характеристики електростатичного поля.	6	2	2	—	2	—	—	—	—	—
2.5	Визначення опору методом містка Уітстона	4	—	—	2	2	—	—	—	—	—
2.5	Постійний електричний струм.	6	2	2	—	2	—	—	—	—	—
2.6	Визначення питомого опору провідника	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—
2.7	Статичне магнітне поле.	5	2	1	—	2	—	—	—	—	—
2.8	Визначення горизонтальної складової індукції магнітного поля Землі	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—
2.9	Динамічні поля. Закони Максвелла	6	$\frac{2}{2}$	—	—	2	—	—	—	—	—
2.10	Модульна контрольна робота № 2	3	—	1	—	2	—	—	—	—	—
Усього за модулем №2		52	16	8	8	20	—	—	—	—	—
Усього за другим семестр		120	34	17	17	52	—	—	—	—	—
Модуль №3 «Коливання та хвилі. Оптика»											
3.1	Вільні механічні коливання. Вільні електромагнітні коливання.	3 семестр									
		4	2	—	—	2	—	—	—	—	—
3.2	Вивчення законів коливання фізичного маятника	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—
3.3	Вимушені механічні та електромагнітні коливання.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
3.4	Змінний струм.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
3.5	Механічні хвилі.	3	2	—	—	1	—	—	—	—	—
3.6	Вивчення властивостей стоячих хвиль, утворених в струні	4	—	—	2	2	—	—	—	—	—
3.7	Електромагнітні хвилі	4	2	—	—	2	—	—	—	—	—
3.8	Інтерференція світла.	4	2	—	—	2	—	—	—	—	—
3.9	Визначення радіуса кривини лінзи за допомогою кілець Ньютона	4	—	—	2	2	—	—	—	—	—
3.10	Дифракція світла.	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—
3.11	Вивчення явища дифракції світла за допомогою дифракційної решітки	4	—	—	2	2	—	—	—	—	—
3.12	Поляризація світла	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
3.13	Модульна контрольна робота № 3	3	—	—	1	2	—	—	—	—	—
Усього за модулем №3		38	9	—	9	20	—	—	—	—	—

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 13 з 18	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модуль №4 «Квантова, атомна та ядерна фізика»											
4.1	Теплове випромінювання.	4	2	–	–	2	–	–	–	–	–
4.2	Вивчення законів теплового випромінювання. Визначення сталої Стефана-Больцмана	4	–	–	2	2	–	–	–	–	–
4.3	Корпускулярно-хвильовий дуалізм світла та речовини.	3	2	–	–	1	–	–	–	–	–
4.4	Квантова теорія випромінювання.	3	2	–	–	1	–	–	–	–	–
4.5	Вивчення законів зовнішнього фотоефекту та визначення сталої Планка методом затримувального потенціалу	3	–	–	2	1	–	–	–	–	–
4.6	Ядро атома. Радіоактивний розпад. Ядерні реакції. Елементарні частинки	3	2	–	–	1	–	–	–	–	–
4.7	Вивчення спектра атома водню і визначення сталої Рідберга	3	–	–	2	1	–	–	–	–	–
4.8	Елементи фізики твердого тіла	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–
4.9	Вивчення залежності електричного опору металів і напівпровідників	3	–	–	1	2	–	–	–	–	–
4.10	Виконання домашнього завдання №2	8	–	–	–	8	–	–	–	–	–
4.11	Модульна контрольна робота № 4	2	–	–	1	1	–	–	–	–	–
Усього за модулем № 4		37	8	–	8	21	–	–	–	–	–
Усього за третій семестр		75	17	–	17	41	–	–	–	–	–
Усього за навчальною дисципліною		195	51	17	34	93	–	–	–	–	–

2.4. Домашнє завдання

Домашнє завдання (ДЗ) з навчальної дисципліни виконується у другому та третьому семестрах, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студента з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання, і є складовою модулів № 1 та № 4. Тема домашнього завдання № 1 - «Індуктивність», домашнього завдання № 4 – “Принцип дії напівпровідникового лазера”. Виконання домашніх завдань є важливим етапом у засвоєнні навчального матеріалу.

Конкретна мета домашнього завдання міститься в опрацюванні теоретичного матеріалу, винесеного на самостійне вивчення. Виконання, оформлення та захист домашнього завдання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання домашнього завдання, – 8 годин самостійної роботи.

2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми. Перелік теоретичних питань доводиться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО – МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни застосовуються такі **методи навчання**:

– пояснювально-ілюстративний метод: викладач організовує сприймання та усвідомлення інформації, а слухачі її сприймають, осмислюють і запам'ятовують;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 14 з 18	

– метод проблемного викладу: викладач формулює проблему, а слухачі поетапно вирішують її під його керівництвом (при цьому поєднується репродуктивна й творча діяльність);

– репродуктивний метод: слухачі вчаться застосовувати знання за зразком;

– дослідницький метод: викладач ставить перед слухачами проблему, а вони самостійно вирішують її;

– метод мозкової атаки: слухачі висловлюють щонайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорюють їх, а також класифікують;

– круглий стіл: слухачі ставлять обґрунтовані питання з теми, що обговорюється, аргументують підходи до їхнього вирішення, а також розповідають про досягнення та помилки;

– дискусія: мобілізації практичних і теоретичних знань слухачів, їх поглядів на конкретні спірні питання, що розглядаються;

Доцільно використовувати тестові завдання різної форми і різного ступеня складності не тільки, як контрольну форму перевірки знань, умінь і навичок слухачів, але як продуктивний навчальний прийом.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Фізика. Модуль 1. Механіка: Навч. посіб. / А. Г. Бовтрук, Ю. Т. Герасименко, Б. Ф. Лахін та ін.; за заг. ред. проф. А. П. Поліщука. – К. : НАУ, 2006. – 176 с.

3.2.2. Фізика. Модуль 2. Молекулярна фізика і термодинаміка: Навч. посіб. / В. І. Благовісна, А. П. В'яла, С. М. Меньяйлов та ін.; за заг. ред. проф. А. П. Поліщука. – К. : НАУ, 2005. – 191 с.

3.2.3. Фізика. Модуль 3. Електрика і магнетизм: Навч. посіб. / Б. Ф. Лахін, С. Л. Максимов, А. П. Поліщук та ін.; за заг. ред. проф. А. П. Поліщука. – К. : НАУ, 2005. – 336 с.

3.2.4. Фізика. Модуль 4. Коливання і хвилі: Навч. посіб. / Б. Ф. Лахін, К. К. Мартинчук, В. І. Оглобля та ін.; за заг. ред. проф. А. П. Поліщука. – К. : НАУ, 2009. – 232 с.

3.2.5. Квантова фізика та елементи фізики твердого тіла і атомного ядра: методичні рекомендації до самостійної роботи / уклад.: О.І. Білоус, Г.Б. Бордюг, С.М. Меньяйлов — К.: НАУ, 2019. — 56 с.

3.2.6. Фізика напівпровідників. Лабораторний практикум для студентів спеціальності 105 «Прикладна фізика та наноматеріали»./ Укладачі: О.Я. Кузнєцова, Т.М. Сакун, Т.С. Лень, І.О.Бородій, Ж.М. Нетреба. - К.: Вид-во Нац. авіа. Ун-ту «НАУ-друк», 2019 – 72 с.

3.2.7. Physics. Module 7. Foundations of physics of solid state and atomic nucleus: manual / A. P. Polishchuk, A. G. Bovtruk, S. M. Mienailov, S. L. Maximov, N.G. Denisenko — K.: NAU, 2021 — 84 p.

Допоміжна література:

3.2.8. Кучерук І. М. Загальний курс фізики. Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка / І. М. Кучерук, Горбачук І. Т., П. П. Луцик; за ред. проф. І. М. Кучерука. – К.: Техніка, 2006. – Т.1. – 536 с.

3.2.9. Кучерук І. М. Загальний курс фізики. Електрика і магнетизм / І. М. Кучерук, І. Т. Горбачук, П. П. Луцик; за ред. проф. І. М. Кучерука – К. : Техніка, 2006. – Т. 2. – 452 с.

3.2.10. Горбачук І. Т. Курс фізики. Оптика. Квантова фізика / І. Т. Горбачук, І. М. Кучерук; за ред. проф. І. М. Кучерука – К.: Техніка, 2006. – Т.3 – 520 с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті :

3.3.1. <http://er.nau.edu.ua/>

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 15 з 18	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів		Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
2 семестр					
Модуль № 1 «Механіка. Молекулярна фізика і термодинаміка»			Модуль № 2 «Електрика і магнетизм»		
Вид навчальної роботи	бали	бали	Вид навчальної роботи	бали	бали
Виконання та захист лабораторних робіт	46×5 = 20	—	Виконання та захист лабораторних робіт	56×4 = 20	—
Виконання завдань на практичних заняттях	26×3 = 6	—	Виконання завдань на практичних заняттях	36×3 = 9	—
Виконання та захист домашнього завдання	4	—	Виконання та захист домашнього завдання	-	—
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	18	—	Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше	18	—.
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	—	Виконання модульної контрольної роботи №2	21	—
Усього за модулем №1	50	—	Усього за модулем №2	50	—
Усього за модулями №1, №2				100	—
Усього за дисципліною				100	
3 семестр					
Модуль № 3. «Коливання та хвилі. Оптика»			Модуль № 4. «Квантова, атомна та ядерна фізика»		
Вин навчальної роботи	бали	бали	Вин навчальної роботи	бали	бали
Виконання та захист лабораторних робіт	86×4 = 32	—	Виконання та захист лабораторних робіт	56×4 = 20	—
Виконання та захист домашнього завдання	—	—	Виконання та захист домашнього завдання	8	—
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи № 3 студент має набрати не менше	18	—	Для допуску до виконання модульної контрольної роботи № 4 студент має набрати не менше	18	—

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»			Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
				стор. 16 з 18	

Виконання модульної контрольної роботи №1	10	—	Виконання модульної контрольної роботи №2	10	—
Усього за модулем № 3	42	—	Усього за модулем №4	38	—
Усього за модулями №3, №4				80	—
Усього за екзамен				20	—
Усього за дисципліною				100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./A**, **87/Добре/B**, **79/Добре/C**, **68/Задов./D**, **65/Задов./E** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни, яка викладається протягом декількох семестрів, визначається як середньоарифметична оцінка з підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах (з цієї дисципліни – за другий і третій семестри) з наступним її переведенням в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізика»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.01.04-01-2024
		стор. 18 з 18	

--	--	--	--	--

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				